

ПЕДАГОГИКА КУРСЫН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ЭЛЕКТРОНДЫ МЕДИАРЕСУРСТАРМЕН СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН МОДЕЛЬДЕУ

Ташетов Аманжол Аскарлович,

PhD докторы,

Сынабаева Акмарал Мағауовна,

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті
2 курс магистранты, Қостанай қ.

Аннотация

Өзектілігі. Жұмыста медиапедагогика арнайы ғылыми-педагогикалық білім ретінде негізделген, педагогика курстарын оқытуда медиаресурстарды пайдалана отырып, студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру моделі ұсынылған. Әлеуметтік педагогиканың мәні мен ерекшеліктері туралы білімді қалыптастыру кезінде студенттердің медиамәтіндермен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын дамытуға ерекше көңіл бөлінеді.

Түйінді сөздер: медиа, мәдениет, медиаресурстар, медиабілім, медиақпарат, медиапедагогика, медиадидактика, сыни ойлау, медиамәтін.

Аннотация

Актуальность. В работе обоснована медиапедагогика как специальное научно-педагогическое образование, предложена модель организации самостоятельной работы студентов с использованием медиаресурсов при преподавании курсов педагогики. При формировании знаний о сущности и особенностях социальной педагогики, особое внимание уделяется развитию у студентов навыков самостоятельной работы с медиатекстами.

Ключевые слова: медиа, культура, медиаресурсы, медиазнание, медиаинформация, медиапедагогика, медиадидактика, критическое мышление, медиаотекст.

Abstract

Relevance. The paper presents a model of organizing independent work of students using media resources in teaching pedagogy courses, which is based on media pedagogy as a special scientific and pedagogical education. When forming knowledge about the essence and features of social pedagogy, special attention is paid to the development of students' skills of independent work with media texts

Key words: media, culture, media resources, media knowledge, media information, media pedagogy, mediaadidactics, critical thinking, media text.

Педагогтарды даярлау саласындағы негізгі мәселелердің бірі теория мен практика арасындағы алшақтықты еңсеру болып табылады. Мультимедиялық орта – бұл алшақтықты төмендетуде оң рөл атқара алатындығы бәрімізге мәлім. Көптеген жылдар бойы масс-медиа пайда болу және даму барысында әртүрлі ғылыми салаларда зерттелді. Сонымен қатар, олардың күшті әлеуметтік және мәдени әсерін, соның ішінде білім беру үрдістерін айқындайтын фактілер анықталды. Қазіргі уақытта электронды масс-медиа-ның адамға әсерін әртүрлі ғылымдар, соның ішінде педагогика зерттейді. Педагогика бөлімдеріне жаңа ұғымдар кіреді: медиапедагогика, медиадидактика, медиабілім. Сонымен бірге, бұл ұғымдарды анықтауда үлкен әртүрлілік бар, ал оларды нақтылау және үйлестіру медиабілім беру саласындағы зерттеулерді дамыту барысында жүреді. Медиабілімнің даму тарихы мен тұжырымдамалық сөздігі бірқатар орыс медиапедагогтарының (А.В. Федоров, А.А. Новикова, Н.П. Рыжих, Е.В. Мурюкина, Р.В. Салный, Е.А. Столбников, И.В. Челышев және т.б.) еңбектерінде толық ашылған.

А.В. Федоров қазіргі әлемде медиабілім бұқаралық ақпарат құралдарымен (медиа) қарым-қатынас мәдениетін, коммуникативті қабілеттерін, сыни ойлауын, медиамәтіндерді толық қабылдау, түсіндіру, талдау және бағалау дағдыларын қалыптастыру, медиатехниканың көмегімен шығармашылық өзін-өзі көрсетудің әртүрлі нысандарын оқыту мақсатында жеке тұлғаны дамыту үрдісі ретінде қарастырылатынын атап өтті. Бүгінгі таңда медиабілімді мынадай негізгі бағыттарға бөлуге болады: 1) болашақ кәсіп иелерінің (журналистердің, сценаристердің, режиссерлердің, операторлардың, редакторлардың, медиасыншылардың, менеджерлердің, продюсерлердің және т.б.) медиабі-

лімін; 2) Болашақ педагогтардың университеттер мен ЖОО-да, жалпы білім беру жүйесінде медиабілімін; 3) медиабілім қарапайым мектептерде, орта арнаулы оқу орындарында, жоғары оқу орындарында білім алатын оқушылар мен студенттердің жалпы білім беруінің құрамдас бөлігі ретінде; 4) мәдени демалыс орталықтарындағы медиабілімінің деңгейі 5) ТВ, РВ және т.б. көмегімен қашықтықтан медиабілім, интернет жүйелері; 6) өздігінен(үздіксіз) медиа құру [3; 5, 6 б.].

Көптеген зерттеулерде электронды бұқаралық ақпарат құралдары ақпараттық орта немесе білім беру (оқу ортасы) ретінде қарастырылады. Алайда, «ақпараттық орта» және «білім беру ортасы» ұғымдарының арасында «теңдік» белгісін қою негізсіз екенін атап өткен жөн. Бірінші жағдайда біз нақты медиа орта туралы, яғни әлеуметтік мәдени ортаның факторлары ретінде электронды бұқаралық ақпарат құралдары туралы, екінші жағдайда – бұл оқу үшін ұйымдастырылған орта, студенттердің жеке басының дамуына қолайлы жағдай жасайтын педагогикалық оқу ортасы. Біріншісі белгілі бір педагогикалық жағдайларда ғана екіншісіне айналады. Т.Н. Носкова атап өткендей, қазіргі уақытта адамның жаңа буынының дамуы мен қалыптасуында қоршаған ақпараттық ортаның, электрондық ақпарат көздерінің, қашықтағы коммуникациялардың рөлі мен маңызы артып келеді. Адамның даму мүмкіндіктері артып келеді, бірақ тәуекелдер, жағымсыз әсерлері бар факторлар олармен байланысты. Ақпараттық жүйелер мен технологияларды пайдалану нысаналы бағдарларды белгілеуді, қалыптасқан жағдайларды ескере отырып, оны жүзеге асырудың әртүрлі тактикасын табу үшін перспективалы ортада адамның дамуының жалпы стратегиясын айқындауды талап етеді [1, 10 б.].

Бұл қазіргі кезде медиапедагогика ұмтылатын медиаортаны қалыптастыру барысында педагогика саласы өте маңызды. А.В. Спичкиннің пікірінше [2] медиа-педагогикада екі негізгі ұйымдастырушылық модельді бөліп көрсетуге болады. Біріншісі медиақұзыреттілікті қалыптастыру бойынша арнайы курсты енгізуді көздейді, екіншісі дәстүрлі пәндер курсына масс-медияның ерекшеліктерін пайдалану мүмкіндіктерін зерттеуді қамтиды. Бұл тәсілді жүзеге асырудағы негізгі қиындықтар дәстүрлі пәннің мазмұнының жаңа элементтерімен байланысын анықтау және осы пәндер бойынша оқу бағдарламаларын үйлестіру болып табылады. Екінші модель бұқаралық ақпарат құралдарын аспектілі талдау идеясына негізделуі керек. Бұл өнімді болып көрінеді, өйткені ол кез-келген бұқаралық ақпарат құралдарының мәтінін белгілі бір тұтастық ретінде қарастыруға және сонымен бірге оны әртүрлі көзқарастардан талдауға мүмкіндік береді. Автор бұл модельді «аспект моделі»деп атайды. Бұл жағдайда негізгі зерттеу нысаны масс-медияның өздері емес, олардың өнімдері, яғни «медиа мәтіндер» болып табылады. Педагогтарды даярлау кезінде бұл модель тиімді болады, өйткені ол қазіргі заманғы педагогикалық білімнің ерекше саласы ретінде медиапедагогиканы студенттердің болашақ кәсіби қызметінің ерекшелігімен біріктіруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ол оқытылатын пәннің функциясын кеңейтуге әсер етеді, өйткені қазіргі заманғы электрондық медиа оқу міндеттерінің толық кешенін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл жұмыста біз олардың біреуіне ғана жүгінеміз, әлеуметтік-педагогикалық шындықты зерттеуде студенттердің тәуелсіздігін дамыту. Осы функцияны іске асыру үшін біз студенттердің медиа-ресурстармен өзіндік жұмысын ұйымдастыру үшін типтік тапсырмалар мен диагностикалық құралдарды әзірледік.

Медиапедагогика мен әлеуметтік педагогиканың интеграциялық моделі «Әлеуметтік педагогиканың негізгі тұжырымдамалары» курсына оқу кезінде сыналды. Студенттердің оқу іс-әрекетін жандандыруға арналған тапсырмалар, әлеуметтік шындықты танудың классикалық танымдық кестесі жасалды. Телевизиялық бағдарламаларды қолдана отырып, студенттердің өзіндік жұмысына арналған тапсырмалардың мысалдары келтірілген.

№ 1 тапсырма. Ақпаратты жүзеге асыру

Сізді қызықтыратын әлеуметтік-педагогикалық мәселені зерттеу үшін таңдаған телешоулардың атын атаңыз. Келесі оқу карточкасын толтырыңыз (кесте. 1). Студенттердің тапсырманы орындау нәтижесінің тұсаукесері жұппен жұмыс істеген кезде ұйымдастырылады. Студенттердің бірі оқу картасында жазылған тармақтар бойынша қаралған телебағдарламалар туралы әңгімелейді. Екіншісі – алынған ақпаратты талдайды. Екінші студент телешоуларды ұсынады. Екі студенттің әлеуметтік-педагогикалық ақпаратын жаңғырту және түсіндіру мүмкіндігі бағаланады.

Тапсырма 2. Ақпаратты түсіну

Телебағдарламалардың мазмұнымен байланысты әлеуметтік-педагогикалық мәселе қандай? Оның мәні неде? Телешоуларда ұсынылған фактілер мен нақты өмір фактілері арасындағы байланысты дәлелдеңіз. Телебағдарламаларда ұсынылған мәселені не тудыратынын анықтаңыз. Телешоуда берілген осы мәселенің шешімін анықтаңыз және өз шешіміңізді ұсыныңыз.

№ 3 тапсырма. Ақпаратты түсіндіру

Телебағдарламаларда келесі тармақтар бойынша ашылған әлеуметтік-педагогикалық мәселені түсіндіру үшін критерийлерді жасаңыз: мәселенің себептері, даму барысы, салдары және шешімі; әлеуметтік-педагогикалық мәселенің өзектілігі; әлеуметтік-педагогикалық мәселені телехабар арқылы ұсынудың жаңалығы. Өзірленген критерийлер бойынша телешоулардағы әлеуметтік-педагогикалық мәселенің аспектілерін түсіндіріңіз.

№ 4 тапсырма. Ақпаратты бағалау

Әлеуметтік-педагогикалық проблеманы көрсету үшін телешоулардың мүмкіндіктерін бағалаңыз: артықшылықтары мен кемшіліктері.

№ 5 тапсырма. Ақпаратты қолдану

Телебағдарламалар туралы ақпаратты қолдана отырып, әлеуметтік зерттеу жобасын жасаңыз-педагогикалық мәселелер. Зерттеу жобасына: зерттеу жобасының атауы немесе тақырыбы; зерттеу мақсаты; зерттеу барысы, яғни зерттеуді жүзеге асыру қдамдарының қысқаша сипаттамасы енгізілуі тиіс. Американдық университеттердегі зерттеу нәтижелері әлеуметтік пәндерді оқу кезінде мультимедиялық құралдармен жұмыс істейтін студенттердің көбірек сұрақтар қоятындығын, сонымен қатар олардың сұрақтары жоғары деңгейде екенін көрсетті. Бұл студенттер күрделі әлеуметтік мәселелерді талқылау кезінде әртүрлі рөлдерді оңай қабылдайды [6].

Біздің зерттеуімізде біз студенттердің тапсырмаларды орындау деңгейін зерттедік, бағалау критерийлері медиамәтіндермен жұмыс істей білу дәрежесін және студенттердің әлеуметтік педагогика мәселелерін тұжырымдамалық түсінуін қамтыды. Тапсырмалардың орындалуын бағалау үшін шамамен критерийлерді белгілейміз.

№ 1 тапсырма үшін критерийлер:

- таңдалған ақпарат көздерінің саны;
- ақпаратты дәл, толық жаңғырту;
- ақпарат көздерінің сенімділігі.

Бағалау шкаласы барлық тапсырмалар үшін «0» – ден «1» – ге дейінгі бағалау мәндерін қарастыратынын ескеріңіз.

№ 2 тапсырманы бағалау критерийлері:

- әлеуметтік мәселенің нақты дұрыс атауы және оның нақты тұжырымы (мәселені түсіну деңгейі);

- фактілер мен белгіленген мәселе арасындағы байланыстың сенімді дәлелі (мәселені түсіну деңгейі);

- мәселені шешудің түпнұсқа нұсқасы (инсайд).

№ 3 тапсырманың критерийлері:

- мәселенің әртүрлі аспектілерін қамту кеңдігі;

- мәселенің өзектілігі мен жаңалығының негізділік дәрежесі.

№ 4 тапсырманың өлшемі:

- мәселені анықтау үшін ақпаратты бағалаудың жеткіліктілік дәрежесі.

№ 5 тапсырманың орындалуын бағалау критерийлері:

- зерттеу логикасы (мәселені зерттеудің дәстүрлі емес тәсілі);

- мәселені зерттеуде ақпаратты пайдалану дәрежесі.

Біздің зерттеуіміздің нәтижелері болашақ мұғалімдердің өзіндік сыни ойлау қабілетін қалыптастыру құралдарының бірі интерактивті оқыту модельдерін қолдана отырып, студенттердің өзіндік қызметін ұйымдастыру болып табылады деген қорытындыға келуге мүмкіндік береді. Телебағдарламалар медиа ортаның элементі ретінде интерактивті оқыту моделін құруға мүмкіндік береді, онда оқытушы оқытудың ұйымдастырушысы, телебағдарламалар – нақты әлеуметтік ортаны көрсету құралы, студенттер – оқу қызметінің субъектілері ретінде әрекет етеді. Оқытушы оқу іс-әрекетін бағыттайтын индикативті құралдарын қолдануы, бұл жағдайда студенттердің ақпаратты қабылдау, түсіну және игеру заңдылықтарын ескеріп отыру, типтік оқу тапсырмалары болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Носкова Т.Н. Психодидактика информационно-образовательной среды: учеб. пособие. – СПб.: РГПУ им. А.И. Герцена, 2007. –171 с.
2. Спичкин А.В. Что такое медиаобразование: кн. для учителя. –Курган, 1999. – 114 с.
3. Федоров А.В. Медиаобразование: история, теория и методика. –Ростов: ЦВВР, 2001. – 708 с.
4. Федоров А.В. Медиаобразование и медиаграмотность. –Таганрог: Кучма, 2004. – 340 с.
5. Федоров А.В., Новикова А.А. Медиаобразование в ведущих странах Запада. – Таганрог: Кучма, 2005. – 270 с.
6. Baker E.A. (2009). Multimedia Case-based Instruction in Literacy: Pedagogy, Effectiveness, and Perceptions. Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 18(3), 249-266. Chesapeake, VA: AACE. Retrieved from <http://www.editlib.org/p/27096> (дата обращения 13 февраля 2012).

ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИИ КАК АКТУАЛЬНЫЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТРЕНД И ЗАДАЧА НЕПРЕРЫВНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Тимченко Екатерина Сергеевна,

канд. пед. наук, доцент кафедры инклюзивного образования и социально-педагогической реабилитации Академии психологии и педагогики,

Тимченко Иван Владимирович,

стажер-исследователь, аспирант Академии психологии и педагогики,
Южный федеральный университет, г. Ростов-на-Дону

Аннотация

Өзектілігі. Мақала инклюзивті білім беру жағдайында кәсіби мақсаттар мен міндеттерді жүзеге асыруға педагогикалық кадрларды даярлауды қарастыруға арналған. Бұл мәселе ТМД елдерінде және Ресей Федерациясында ғылыми ізденістің өзекті бағыттарының бірі болып табылады, бұл оны үздіксіз педагогикалық білім берудің бірыңғай міндеттері контекстінде ғылыми-білім беру кеңістігін біріктіретін өтпелі тренд ретінде анықтауға мүмкіндік береді.

Бұл мақаланың мақсаты білім беру жүйесіне инклюзивті тәжірибені белсенді енгізу тұрғысынан Болашақ және қазірдің өзінде жұмыс істейтін мұғалімдерді кәсіби даярлаудың негізгі бағыттарын айқындау, сондай-ақ аталған мәселелерге арналған Заманауи педагогикалық зерттеулерді талдау болып табылады.

Түйінді сөздер: инклюзивті білім беру, педагогикалық кадрларды даярлау, инклюзия жағдайында жұмысқа дайындықты қалыптастыру.